

Bijlage 7

Rapportage cultuurhistorie

Analyse
Cultuurhistorische
elementen

Watersley Sports
&
Talentpark

WATERSLEY
SPORTS &
TALENT PARK

Watersley

Introductie

Het terrein van Watersley Sports & Talentpark maakt deel uit van een landelijk gebied in de onmiddellijke nabijheid van de stedelijke zone van Sittard-Geleen.

De rijke geschiedenis van het gebied gaat terug tot de 16e eeuw. De naam 'Watersley' eert de unieke locatie van het park, want het betekent 'de plaats waar water wordt verzameld' en verwijst naar het natuurlijke bassin aan de voet van de berg. In 1967 kwam het landgoed in handen van Stichting Pergamijn, een stichting die mensen met een verstandelijke beperking bijstaat. Het 29 hectare tellende parkachtige landgoed werd o.a. ingericht voor wonen alsook de opleiding van vakmensen.

Het gebied is ideaal gelegen in het midden van de Euregio Maasrijn in een gebied dat bekend staat om zijn uitstekende fietsroutes, zowel vlak als heuvelachtig, waarvan vele ook de landsgrenzen naar België en Duitsland overkuisen.

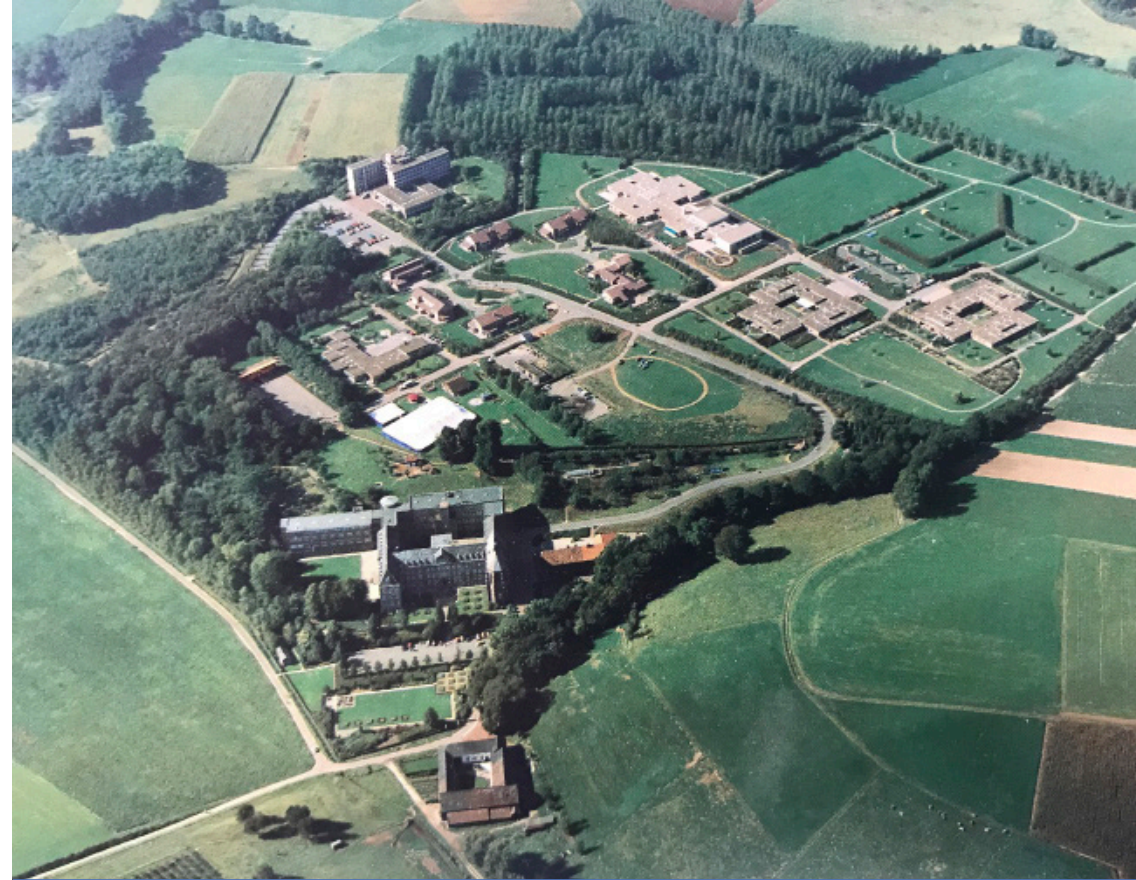
Missie en Visie

In de afgelopen jaren is Watersley Sports & Talentpark herontwikkeld naar een internationaal georiënteerde woning campus die onderdak biedt aan topsporters in binnen- en buitenland.

Topsporters kunnen hier individueel en als onderdeel van een team verblijven, waarbij alle sportfaciliteiten van de regio binnen handbereik zijn. Op dit moment zijn er ongeveer 300 sporters woonachtig op Watersley.

De komende jaren zal deze regio verdere ontwikkeling doormaken. Desalniettemin zal de rust en ontspanning die het park biedt worden gehandhaafd door op een duurzame en innovatieve manier met de beschikbare materialen en mogelijkheden te werken en door de verbinding tussen deze broedplaats voor getalenteerde sporters en de gemeenschap van Sittard, die al eeuwen de thuisbasis van dit landgoed is.

Deze toekomstige ontwikkeling van het terrein zal in dit document verder verbeeld worden.

Introductie terrein

Project

Locatie
Sittard, Zuid Limburg
Adres
Watersley 31, 6132 KA Sittard,
Nederland
Oppervlakte
293.863 m²
Bereikbaarheid
A2, N276

Beschrijving gebied

Waar het terrein eerder was herontwikkeld met een focus op religie en gezondheidszorg, profileert het zich nu als een 'Sports & Talentpark'. Dit speciale project biedt de mogelijkheid om toptalenten uit verschillende delen van de wereld samen te brengen en hun talen te presenteren met een aantal prachtige resultaten. De belangrijkste principes van het ontwerp moeten in overeenstemming zijn van de wensen van de gebruikers, atleten en eigenaar: 'Stay-Grow-Play'.

Geschiedenis

Het ontstaan

Het terrein van Watersley wordt als leengoed al benoemd in het begin van de 16e-eeuw en bestond uit de hoeve, weiden, tuin en akkerland en bosgebied ter groote van 126 bunder (+- 126 hectare).

De hoeve gelegen aan de zuid-oostzijde van de Kollenberg ligt verscholen tussen heuvels in het dal. Al voor 1500 moet hier een boederij gelegen hebben, wat maakt dat de hoeve ouder is dan het tegenover gelegen kasteel. Het gebied was een leen van het kasteel van Born, en werd beheerd en bewerkt door een leenheer.

Rond 1600 is het oude stadscentrum van Sittard al te herkennen, met uitlopers richting Ophoven en de Voorstad. Hoewel het terrein van WSTP op loopafstand van Sittard ligt, blijft het door het hoogteverschil van de Kolleberg en bijbehorende plateau geïsoleerd van de stad Sittard.

De hellingen van het terrein zijn voornamelijk voorzien van Hellingsbossen. De overige gebieden worden voorzien van tuin en akkerbouw voor de productie van voedsel.

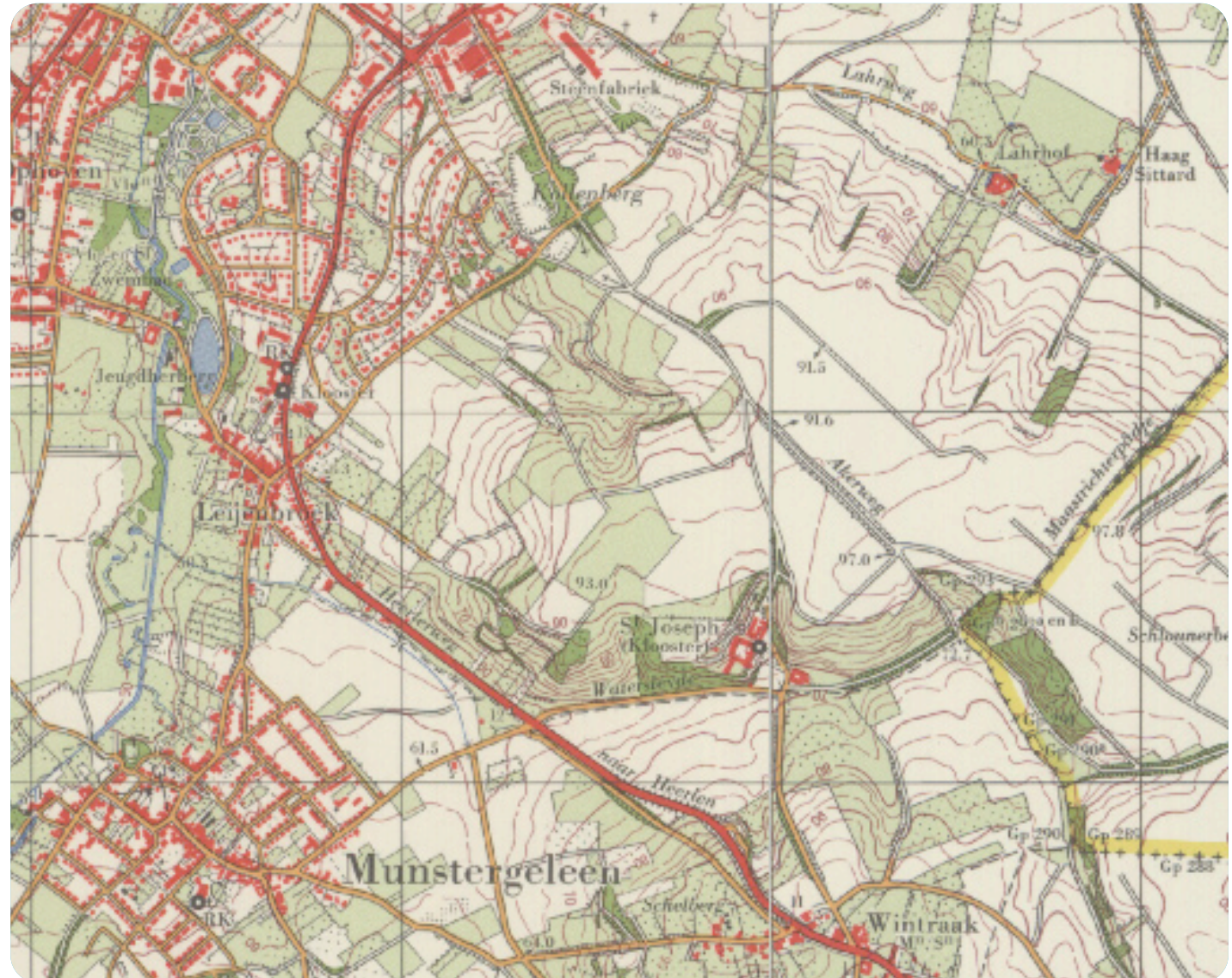
Geschiedenis

Vervolg

Halverwege de 19e eeuw kenmerkt watersley zich met een drietal gebouwen; Allereerst de hoeve, welke reeds sinds de 15e eeuw aanwezig is.

Sinds 1876 is het klooster in eigendom van de Franciscanen en vervult de functie van een Gymnasium. De Franciscanen hebben het Jachtslot langzaam uitgebreid tot de huidige bebouwing. Het St. Joseph klooster welke in de laatste 100 jaar een 4-tal verbouwingen doorlopen heeft om tot het huidige complex te worden. De hellingsbossen zijn duidelijk aan de oostzijde van het klooster zichtbaar als ook de omliggende akkers.

Als laatste de Economiegebouwen welke ontwikkeld zijn voor de eigen landbouw en veeteeld om zo de eigen voedselvoorziening van het internaat te kunnen voorzien.

Situatie terrein

1. Processieroute

Enerzijds omdat processies over de openbare weg lange tijd niet toegestaan waren in Nederland en anderzijds omdat religieuzen er de voorkeur aan gaven al brevierend in hun eigen kloostertuin te wandelen, zijn er op het terrein van vele kloosters zogenaamde processiewegen gerealiseerd. Deze liepen vaak naar de eigen begraafplaats en werden soms voorzien van een kruisweg, een rustaltaar of andere religieuze elementen.

De processieweg is nog duidelijk zichtbaar langs de kruisweg met de 14 statiekapelletjes. Echter is na de overgang van klooster van de paters franciscanen naar zorginstelling Paulusstichting in 1967 de begraafplaats geruimd en is er door de aanleg van een weg naar boven dat gedeelte van de processieweg verdwenen. Voor de bouw tussen 1959 en 1963 van de nieuwe vleugel achter het hoofdgebouw is een deel van de daar aanwezige helling afgegraven en is daarbij waarschijnlijk ook een gedeelte van de processieweg afgevoerd. Een mogelijk spoor valt op dit moment in elk geval niet meer te reconstrueren.

De werkgroep Kruisen en Kapellen heeft eind 2009 samen met de Stichting Pergamijn, de toenmalige eigenaresse, een restauratieplan met kostenbegroting laten opstellen voor de religieuze elementen in de tuin, te weten de kruiswegstaties, een Lourdesgrot en een rustaltaar, alle erg onderkomen door langjarig achterstallig onderhoud.

Huidige situatie

2. Kruisweg en statiekapelletjes

De veertien staties, geplaatst op een onderlinge afstand van 12 meter langs het pad in de tuin van Watersley zijn gevat in sobere kapelletjes, feitelijk een ondiepe bouw, gemetseld in vormbaksteen in kruisverband, met een door een segmentboog afgesloten nis waarin het terra cotta reliëf is geplaatst. Deze muur met nis sluit af met een met rode leipannen gedekt zadeldakje. De kapelletjes voor de veertien staties van Watersley zijn gebouwd in 1937. De terra cotta reliëfs zelf zijn mogelijk vervaardigd door de firma Fleck uit Fulda. Het is niet duidelijk of de reliëfs van met af aan afgewerkt waren met verflagen of dat ze geheel of deels onbeschilderd waren.

Na het vertrek van de Stichting Pergamijn is er geen onderhoud meer gepleegd en heeft de natuur weer haar overwoekerende gang kunnen gaan. Vooruitlopend op de bestemmingsplanprocedure zou het aan te bevelen zijn het overdadige groen terug te snoeien, wellicht met behulp van vrijwilligers tegen vergoeding. Vooruitlopend op de vaststelling van het bestemmingsplan zou ook al gekeken kunnen worden naar de staat van onderhoud van de processieweg, de 14 kapelletjes en hun omgeving, vervolgens een raming gemaakt kunnen worden van de daarmee gepaard gaande kosten en gezocht kunnen worden naar de financiering daarvan.

Tegelijkertijd zou een plan voor regulier onderhoud ontwikkeld moeten worden.

Huidige situatie

3. De ijskelder

Van het dagelijkse leven in grote landhuizen is de ijskelder een zeldzaam element en daarom zeker het behouden waard.

Tijdens de rondwandeling was de kelder niet toegankelijk en dus is een nader onderzoek naar de staat van de (restanten van de) ijskelder nodig om de beschermingswaardigheid beter te kunnen bepalen evenals de (on)wenselijkheid om de kelder toegankelijk en mogelijk zelf bruikbaar te kunnen maken. Het kostenplaatje en een haalbare financiering zullen daarbij een doorslaggevende rol spelen.

Huidige situatie

4. Rustaltaar met engel

Van het oorspronkelijke rustaltaar is weinig over: van de "Schutzengel" resteert alleen het voetstuk, de koperen baldakijn is verdwenen evenals de ster boven op de punt, het geheel is onderkomen en de trap vóór het plateau is waarschijnlijk nog aanwezig maar dan ondergronds. Het altaar is echter een bijzonder element uit de kloosterperiode van Watersley en verdient daarom bescherming maar uiteraard ook restauratie, zo mogelijk naar het oorspronkelijk ontwerp.

Oorspronkelijke situatie

Huidige situatie

5. Lourdesgrot

Een Lourdes- of Mariagrot is een element dat door de toenemende Mariaverering vanaf het begin van de 20e eeuw blijkbaar niet mocht ontbreken in welke kloostertuin dan ook.

Maar ook op andere plekken zijn Mariagrotten gerealiseerd, resulterend in een nog altijd niet helemaal geïnventariseerde kwantiteit en met een zeer sterk wisselende kwaliteit. Ofschoon de grot waarin Maria in Lourdes zou zijn verschenen aan Bernadette het origineel vormt, zijn de verschijningsvormen heel divers.

Gebaseerd op het Franse origineel zou Maria rechtsboven afgebeeld moeten zijn en Bernadette linksonder knielend. Bij de grot in Watersley staat Maria echter in het midden, boven een soort altaar, en is Bernadette afwezig. Desondanks behoort de grot tot de beschermingswaardige cultuurhistorische elementen. Gelukkig is bij de grot het verval vrij beperkt gebleven maar om achteruitgang te voorkomen is terugsnoeien van de weelderige begroeiing iets dat op korte termijn uitgevoerd zou moeten (blijven) worden.

Oorspronkelijke situatie

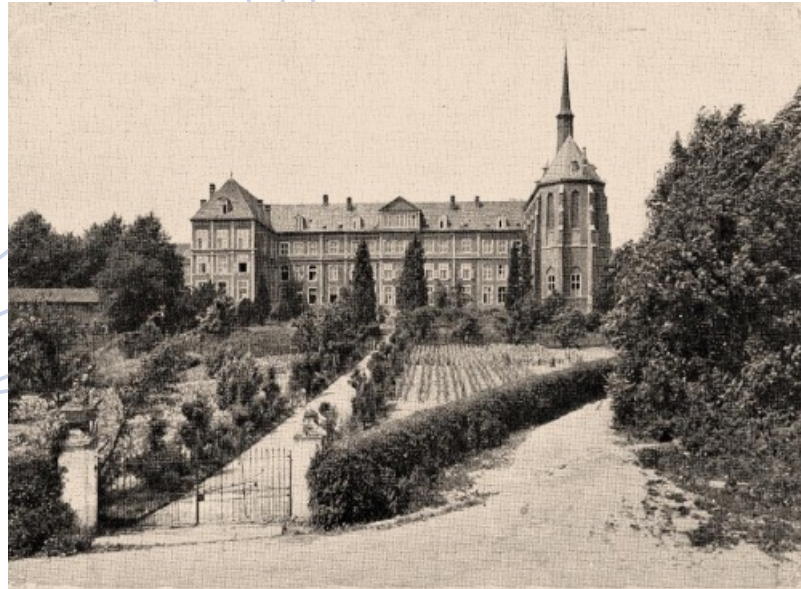

Huidige situatie

6. Historische richtlijnen

Beschermingswaardig zouden ook het Sint-Franciscusaltaar en het beeld van Sint-Jozef zijn maar van beide is geen spoor meer te vinden, behalve de foto's.

Wel verdient het aanbeveling om bij de herinrichting van het voorgebied te bekijken, of de vroegere bestemming als groentetuin als inspiratie genomen kan worden, zo mogelijk in combinatie met een meer glooiend verloop, zoals in het verleden. De historische richtlijnen van het vroegere Watersley zoals op de afbeeldingen wordt graag behartigd door het aanleggen van de nieuwe tuinen en overige voorzieningen.

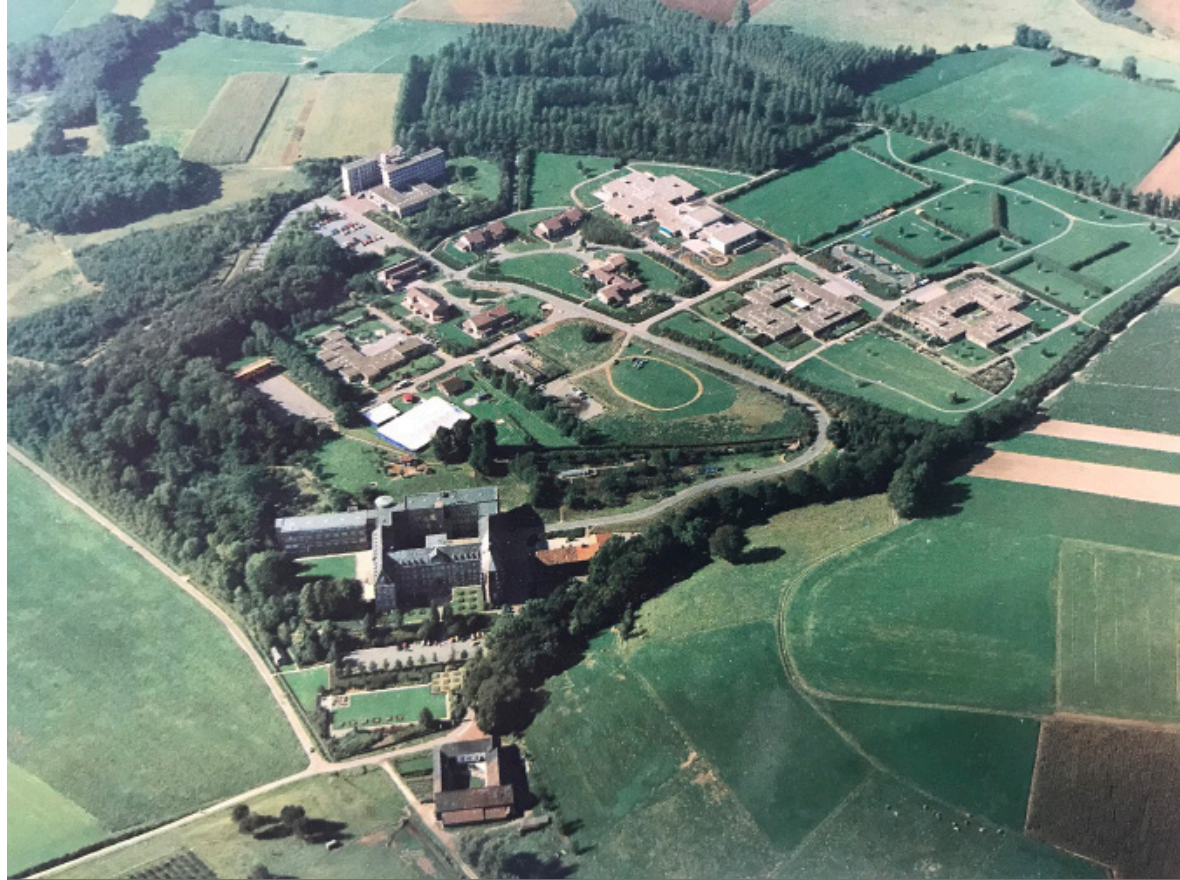

Oorspronkelijke situatie

Colofon

Tot slot

Om deze elementen te inventariseren hebben José Brinkhuizen, René Lauwers, Fons Morel en Peter Vossen van de Vereniging Sittards Verleden (en haar werkgroep Kruisen en Kapellen) op 22 maart 2022 een rondwandeling gemaakt over het terrein waarbij het "BOUWHISTORISCH ONDERZOEK EN WAARDENSTELLING" van Monumenten Advies Bureau - Nijmegen uit begin 2012 als aanzet heeft gediend wat de kruiswegstaties en de Lourdesgrot betreft.

Met dank aan:

Vereniging SITTARDS VERLEDEN

- José Brinkhuizen
- René Lauwers
- Fons Morel
- Peter Vossen
- Werkgroep Kruisen en Kapellen
- Tristan Kooman